

Mikromoliya tashkilotlari va lombardlarning moliyaviy holati sharhi

2026 yil I chorak yakuni

Qisqa tavsif

2026 yilning birinchi choragida O‘zbekiston mikromoliya va lombard sektori jadal sur’atlarda o‘shirda davom etdi. Markaziy bank sharhiga ko‘ra, faoliyat yuritayotgan tashkilotlarning umumiy soni 223 taga yetdi. Ulardan 133 tasi mikromoliya tashkilotlari, 90 tasi esa lombardlardir. Ushbu tashkilotlarning 588 ta filiali mamlakat bo‘ylab xizmat ko‘rsatmoqda. Xususan, 24 ta tashkilot ustav kapitalida xorijiy kapital ishtiroki mavjud bo‘lib, bu ko‘rsatkich o‘tgan yilning mos davriga nisbatan 4 taga oshgan. Bosh ofislarning eng ko‘p qismi Toshkent shahri va Farg‘ona viloyatiga to‘g‘ri keladi, filial tarmoqlari esa barcha hududlarda keng tarqalgan.

2026 yilning yanvar–mart oylarida sektor tomonidan jami 12,2 trillion so‘m miqdorida kreditlar ajratilgan. Bu o‘tgan yilning birinchi choragiga nisbatan ikki baravar ko‘pdir. Ushbu hajmning 92 foizi (11,2 trillion so‘m) mikromoliya tashkilotlari hissasiga to‘g‘ri kelgan bo‘lsa, lombardlar 8 foizni (1 trillion so‘m) tashkil etgan. Kreditlarning 98 foizi jismoniy shaxslarga berilgan, qolgan 2 foizi esa yuridik shaxslarga yo‘naltirilgan.

Onlayn kreditlash sektorning asosiy yetakchi yo‘nalishiga aylanib ulgurdi. Jami 8 trillion so‘m, ya‘ni mikromoliya kreditlarining 72 foizi raqamli kanallar orqali ajratilgan bo‘lib, bu ko‘rsatkich o‘tgan yilga nisbatan 2,2 baravarga oshgan. Eng yirik onlayn platforma “Tezkoyin”ning ulushi 6,4 trillion so‘mni tashkil etdi. “Shaffof-Moliya” 1,1 trillion so‘m, “TBS Kredit” 203 milliard so‘m va “Korona” 174 milliard so‘m onlayn kredit bergan. Ayrim platformalar (“Korona”, “TBS Kredit”, “Uno Moliya”) 2026 yilning birinchi choragida onlayn xizmatlarni endigina boshlagan.

Jismoniy shaxslar uchun eng keng tarqalgan kredit miqdori 10 million so‘mgacha bo‘lgan kreditlar bo‘lib, ular umumiy hajmning 64 foizini tashkil qilgan. 10-20 million so‘m oralig‘idagi kreditlar 16 foizni, 20-50 million so‘m oralig‘idagilar 13 foizni egallagan. O‘tgan yilga nisbatan eng kichik kreditlar (10 million so‘mgacha) ulushi 6 foiz bandga oshgan, 50-100 million so‘m oralig‘idagi yirikroq kreditlar ulushi esa 4 foiz bandga kamaygan.

Yuridik shaxslarga berilgan kreditlar miqdori bo‘yicha esa 300 million so‘mdan yuqori bo‘lgan kreditlar yetakchilik qiladi – ularning ulushi 53 foizni tashkil etgan. Bu o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 45 foiz bandga ko‘pdir. Aksincha, 100-200 million so‘m oralig‘idagi kreditlar ulushi 39 foiz bandga keskin kamaygan.

2026 yil mart oyida jismoniy shaxslarga berilgan mikrokreditlar bo‘yicha yillik o‘rtacha tortilgan foiz stavkasi 57,9 foizni tashkil etgan. Eng past stavka 30 foiz, eng yuqori stavka esa 109,5 foiz bo‘lgan. Yuridik shaxslar va yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun o‘rtacha stavka 52,4 foiz (koridor 30-64 foiz) bo‘lgan. Lombardlarda stavkalar sezilarli darajada yuqori – kreditlarning 44,8 foizi (156,9 milliard so‘m) 100-109,5 foiz oralig‘ida, atigi 1,2 foizi esa eng past – 60-70 foiz oralig‘ida ajratilgan.

2026 yilning 1 aprel holatiga ko‘ra, mikromoliya tashkilotlari va lombardlarning jami aktivlari 14,4 trillion so‘mga yetdi, bu o‘tgan yilga nisbatan 1,5 baravar ko‘p. Mikromoliya tashkilotlari aktivlari 13,6 trillion so‘mni, lombardlar aktivlari esa 833 milliard so‘mni tashkil qilgan. Aktivlarning 92 foizi kredit qo‘yilmalari hissasiga to‘g‘ri keladi va ular ham 1,5 baravarga o‘sgan. Natijada, ushbu sektorning mamlakat jami kredit qoldig‘idagi ulushi 2,1 foizga yetdi.

Jami majburiyatlar xuddi shunday sur'atda o'sib, 10,1 trillion so'mni tashkil etdi (1,5 baravar o'sish). Mikromoliya tashkilotlari majburiyatlari tarkibida eng katta ulush mahalliy kompaniyalardan jalb qilingan mablag'lar (32 foiz) va tijorat banklari resurslari (24 foiz) hissasiga to'g'ri keladi. Ta'sischi mablag'lari 16 foizni, xalqaro moliya institutlari 5 foizni, obligatsiyalar chiqarish 4 foizni tashkil qilgan. Qolgan 19 foiz boshqa majburiyatlar hisoblanadi. O'tgan yilga nisbatan obligatsiyalarni joylashtirishdan tushgan mablag'lar 3,5 baravarga, mahalliy kompaniyalardan jalb etilgan mablag'lar 2,4 baravarga oshgan. Biroq tijorat banklaridan jalb qilingan resurslar 10 foizga qisqargan. Lombardlarning majburiyatlari deyarli ikki baravarga (170 milliard so'mga) o'sgan, bunga asosan ta'sischi va bank resurslari sabab bo'lgan.

Jami kapital 1,4 baravarga ko'payib, 4,3 trillion so'mga yetdi. Mikromoliya tashkilotlarining kapitali 3,6 trillion so'mni, lombardlarniki esa 663 milliard so'mni tashkil qilgan. Kapital o'sishiga ustav kapitali, taqsimlanmagan foyda va joriy yil foydasining ortishi sabab bo'lgan. Xorijiy kapital ishtirokida ham sezilarli o'sish kuzatilgan: mikromoliya tashkilotlarida xorijiy kapitalga ega ustav kapitali 1,5 baravarga, lombardlarda esa 5,4 baravarga oshgan.

Mikromoliya tashkilotlarida muammoli kreditlar (NPL) qoldig'i 284 milliard so'mni yoki kredit portfelining 2,3 foizini tashkil qilgan. Bu o'tgan yilgi 2,4 foizga nisbatan biroz yaxshilangan. Muammoli kreditlarning 87 foizi "shubhali", 13 foizi esa "umidsiz" toifasiga kiradi. Eng yirik ikkita tashkilot – "Tezkoyin" (77 milliard so'm) va "Shaffof-Moliya" (51 milliard so'm) – barcha muammoli kreditlarning 45 foiziga egalik qiladi. Muammoli kreditlarni qoplash koeffitsiyenti esa 55 foizgacha pasaygan (10 foiz bandga kamaygan).

Sektor 2026 yilning birinchi choragida 385,3 milliard so'm sof foyda olgan. Jami daromadlar 1,6 trillion so'm, jami xarajatlar esa 1,2 trillion so'mni tashkil etgan. Mikromoliya tashkilotlarining sof foydasi 300,4 milliard so'm, lombardlarniki esa 84,9 milliard so'm bo'lgan.

Aktivlar rentabelligi (ROA) mikromoliya tashkilotlarida 17,3 foizni tashkil qilgan (o'tgan yilga nisbatan 2 foiz bandga past). Kapital rentabelligi (ROE) esa 37,2 foizga (2,3 foiz bandga past) tushgan. Lombardlarda esa vaziyat aksincha: ROA 56,7 foiz (1,5 foiz bandga oshgan) va ROE 53,9 foiz (2,5 foiz bandga oshgan) bo'lgan.

2026 yilning birinchi choragida O'zbekistonning mikromoliya va lombard sektori onlayn kreditlashning jadal o'sishi va jismoniy shaxslar talabining yuqoriligi hisobiga kuchli o'sishni namoyish etdi. Aktivlar, majburiyatlar va kapital yillik hisobda 40–50 foizdan ortiq kengaygan. Muammoli kreditlar ulushi past va barqaror bo'lsa-da, ularni qoplash koeffitsiyentining pasayishi va muammolarning bir necha yirik o'yinchilarda to'planishi diqqatni tortadi. Daromadlilik, ayniqsa lombardlarda, juda yuqoriligicha qolmoqda, bu esa sektorni mahalliy va xorijiy investorlar uchun jozibador qiladi.